

РЭЗІЮМЭ

Антановіч Зінаіда Васільеўна, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела інфармацыйна-пошукавых сістэм НГАБ.

«Міжканфесійныя пераходы ў матэрыялах Магілёўскай рымска-каталіцкай кансісторыі як крыніца па гісторыі штодзённасці канца XIX – пачатку XX ст.».

На прыкладзе фонду Магілёўскай рымска-каталіцкай кансісторыі разглядаецца праблема міжканфесійных пераходаў, вызначаюцца асноўныя віды пераходаў, праводзіцца іх падзел на дзве групы.

Вішнеўскі Ілля Аляксеевіч, выкладчык Магілёўскага бібліятэчнага каледжа.

«Архив митрополита Даниила Громошенко в фонде «Белорусский православный Священный Синод (ННПБ)».

Аналізуецца комплекс дакументаў з фонду НГАБ «Белорусский православный Священный Синод», што адносіцца да архіва апошняга мітрапаліта абнаўленчай царквы Беларусі ў 1928–1935 гг. — Данііла Грамавенкі.

Гайдук Галіна Віктараўна, пазаштатны супрацоўнік Інстытута гісторыі прыродазнаўства Расійскай акадэміі навук (РАН).

«Документы рода Цяпинских».

На падставе архіўных дакументаў з фондаў РДАСА (Расійскага дзяржаўнага архіва старажытных актаў) і НГАБ даследуецца радавод знакамітага беларускага шляхецкага роду Слушкаў-Цяпінскіх (Амельяновічаў) герба «Астоя», публікуюцца фрагменты дакументаў і генеалагічная схема 11 пакаленняў роду, дзе згаданы 19 асоб.

Галубовіч Віталь Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры тэорыі і права гродзенскага філіяла Беларускага інстытута правазнаўства.

«Инвентары Полацкай эканоміі першай трэці XVII ст.».

Публікуюцца два інвентары Полацкай эканоміі за 1616 і 1630 гг., адшуканыя ў «архіве Кішкаў» з радзівілаўскага фонду ГАСА (Галоўнага архіва старажытных актаў) у Варшаве.

Гарбачова Вольга Васільеўна, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры этналогіі, музэялогіі і гісторыі мастацтва гістарычнага факультэта БДУ.

«Маёнтка Дзягільна і яго ўладальнікі (1831–1871 гг.)».

На прыкладзе маёнтка Дзягільна Мінскай губерні ўласнасці Янушкевічаў асвятляюцца асаблівасці функцыянавання расійскіх судова-следчых органаў улады, якімі вырашаўся лёс маёмасцяў удзельнікаў паўстання 1830–1831 гг. Выкарыстоўваюцца матэрыялы Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі (НГАБ), Літоўскага дзяржаўнага гістарычнага архіва (ЛДГА), Галоўнага архіва старажытных актаў (ГАСА), Ягелонскай бібліятэкі.

Грыб Антон Валер’евіч, студэнт IV курса гістарычнага факультэта БДУ.

«Канфірмацыйны прывілей Дзісне на магдэбургскае права ад караля Аўгуста II ад 29.07.1699 г.».

Публікуецца прывілей г. Дзісна на магдэбургскае права, канфірмаваны (пацверджаны) каралём Аўгустам II. Згадваюцца прывілеі, атрыманыя горадам ад Жыгімонта Аўгуста (1565, 1566, 20.01. і 28.11.1569), Жыгімонта III Вазы (20.05.1600), Яна Сабескага (13.03.1676), Аўгуста II (26.07.1699).

Грыбянёў Аляксандр Леанідавіч, старшы навуковы супрацоўнік аддзела інфармацыйна-пошукавых сістэм НГАБ.

«Дакументы фонду «Віцебскае губернскае праўленне» НГАБ як крыніца па гісторыі Віцебшчыны канца XIX – пачатку XX ст.».

На прыкладзе трох асобных архіўных спраў ацэньваецца крыніцзнаўчая вартасць фонду НГАБ «Віцебскае губернскае праўленне».

Яго ж: *«Ліст чачэнца Магамета Мутушава ў Віцебскае губернскае праўленне ад 03.04.1908 г.».*

Увазе чытачоў прадстаўлены ліст чачэнца М. Мутушава ў Віцебскае губернскае праўленне, які сведчыць аб магчымасці ўладкавання на пасадах паліцэйскіх стражнікаў Віцебскай губерні прадстаўнікоў чачэнскай народнасці.

Жумар Сяргей Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, намеснік дырэктара Беларускага навукова-даследчага інстытута дакументазнаўства і архіўнай справы.

«О вреде некоторых «полезных советов» (замечания к статье Т. В. Купревич «Повреждение архивных документов микроскопическими грибами»)».

Публікуецца водгук на артыкул Т. В. Купрэвіч, апублікаваны ў сёмым выпуску «Архіварыуса». Адзначаюцца павярхоўны характар і невысокі навуковы ўзровень згаданага мікалагічнага даследавання.

Корсак Вольга Мікалаеўна, аспірантка кафедры тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства філалагічнага факультэта БДУ.

«Тэстамент Тамаша Крыштапанавіча Пядзевіча, актыкаваны 09.05.1730 г.».

Публікуецца тэстамент шляхціча Тамаша Пядзевіча, адшуканы ў кнігах Лідскага магістрата, праводзіцца яго лексічны аналіз, разглядаюцца іншамовныя запазычанні, у асноўным лацінізмы.

Латушкін Андрэй Мікалаевіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры крыніцзнаўства гістарычнага факультэта БДУ.

«Архівісты Нясвіжскага архіва Радзівілаў XVII – першай паловы XX ст.».

Змешчаны біяграмы 16 архівістаў Нясвіжскага архіва XVII – першай паловы XX ст., сярод якіх найбольшая ўвага нададзена Каятану Квяткоўскаму.

Лашкевіч Аляксандр Аляксандравіч, кандыдат гістарычных навук, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела старажытных актаў НГАБ.

«Мінскае губернскае жандарскае ўпраўленне ў часы Першай сусветнай вайны.».

На падставе матэрыялаў з НГАБ апісваецца дзейнасць, якая ажыццяўлялася Мінскім губернскім жандарскім упраўленнем падчас Першай сусветнай вайны ў барацьбе са шпіянажам, эканамічнай злачыннасцю, нелегальнымі палітычнымі арганізацыямі і г. д. Прыводзяцца прыклады спраў, якія вяліся супрацоўнікамі ўпраўлення.

Лебедзева Валянціна Міхайлаўна, старшы выкладчык кафедры беларускай культуры і фалькларыстыкі Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны.

«Святар Хведар Жудро і Стракапытаўскі мяцеж 1919 г. у Гомелі.».

Артыкул прысвечаны невядомым фактам з біяграфіі царкоўнага гісторыка, публіцыста і археографа Хведара Андрэевіча Жудро. Публікуюцца шэсць дакументаў, што сведчаць аб яго ўдзеле ў Стракапытаўскім мяцежы.

Ляшук Вікторыя Марленаўна, кандыдат філалагічных навук, лектар беларусістыкі кафедры славістыкі Прэшаўскага ўніверсітэта (г. Прэшаў, Славакія).

Разам з Яцкевічам З. Л. (гл. ніжэй): «Падарожны дзённік Даніэла Крмана».

Упершыню на беларускую мову перакладзена частка «Падарожнага дзённіка» славацкага месіянера Д. Крмана, у якой падрабязна апавядаецца пра яго вандраванне па тэрыторыі Беларусі ў след за арміяй Карла XII у 1708 г.

Несцяровіч Юры Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, старшы навуковы супрацоўнік аддзела археаграфіі БелНДІДАС.

«К вопросу о совершенствовании архивоведческой терминологии».

У артыкуле робіцца акцэнт на вырашэнне праблемы выпрацоўкі несупярэчлівай схемы суадносінаў базісных паняццяў агульнага архівазнаўства.

Яго ж: *«Экспликация терминов с терминологическими элементами «вариант», «редакция», «список» в рамках археографии».*

Разглядаецца праблема прымянення тэрмінаэлементаў «варыянт», «рэдакцыя» і «спіс» у спалучэнні з тэрмінаэлементамі «тэкст» і «твор» пры агульным аб'яднанні ў адзін тэрмін.

Пічугіна-Мобек Валерыя Валер'еўна, кандыдат гістарычных навук, дацэнт Растоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

«Сильные участники восстания 1863 года в Поволжье и Приуралье».

На падставе архіўных крыніц з Нацыянальнага архіва Рэспублікі Татарстан (НАРТ) разглядаюцца складанне і дынаміка працэсаў высылкі паўстанцаў у рэгіёны Паволжа і Прыўралля, ўзаемаадносіны паміж высланымі і мясцовай адміністрацыяй, матэрыяльны дабрабыт высланых, іх прафесійная і грамадская дзейнасць.

Радзюк Аляксандр Рыгоровіч, кандыдат гістарычных навук.

«Фонды ваенна-павятовых начальнікаў як крыніца па гісторыі развіцця і падаўлення нацыянальна-вызваленчага руху падчас паўстання 1863–1864 гг. (на матэрыялах Гродзенскай губерні)».

Артыкул напісаны на падставе матэрыялаў фондаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі ў г. Гродна, датычных дзейнасці ваенна-павятовых начальнікаў, якія ажыццяўлялі рэпрэсіўную палітыку царызму на тэрыторыі Гродзенскай губерні падчас падаўлення паўстання 1863–1864 гг. Разглядаюцца праблемы фарміравання і захаванасці азначанага тыпу крыніц, уведзяцца ў навуковы зварот дакументы з некаторых неапісаных фондаў.

Савіцкі Марыюш, доктар гісторыі Апольскага ўніверсітэта (г. Аполе, Польшча).

«Артылерыя Жолкаўскага замка ў XVII ст.».

На падставе інвентарных дадзеных 1692–1693, 1697 і 1699 гг., а таксама дадатковых крыніц, апісваецца артылерыйскае аснашчэнне Жолкаўскага замка, уласнасці Жалкеўскіх, Сабескіх, Радзівілаў.

Сліж Наталля Уладзіміраўна, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры мовазнаўчых дысцыплін ПУА «БІП-Інстытут права», гродзенскі філіял.

«Астрожчыцкі замак у сярэдзіне XVI ст.».

На старабеларускай мове шляхам палітэрнай перадачы тэксту публікуюцца вытрымкі з інвентару Астрожчыцкага замка, датаванага каля 1557 г. і выяўленага ў Галоўным архіве старадаўніх актаў у Варшаве. Прыведзена гаспадарчае апісанне самога замка і некаторых прыналежных да яго аб'ектаў.

Снапкоўскі Юры Мікалаевіч, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Беларускія аддзяленні Расійскага біблейскага таварыства (1816–1826 гг.): структура і прынцыпы дзейнасці».

Асвятляюцца структура і асноўныя прынцыпы дзейнасці беларускіх аддзяленняў Расійскага Біблейскага таварыства, разглядаецца склад справаводнай дакументацыі згаданых устаноў, праводзіцца бібліяграфічны агляд па тэме.

Разам з **Яцкевічам З. Л.** (гл. ніжэй): *«Федор Андреевич Жудро — историк, археограф, краевед, публицист (опыт биобиблиографии)».*

Робіцца спроба складання першай біябібліяграфіі твораў Хведара Жудро, матэрыялы якой падзелены на біяграфічна-генеалагічныя і ўласна бібліяграфічныя, дзе змешчаны спіс выдадзеных прац гісторыка.

Урублеўскі Вадзім Валер’евіч, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Архівісты Мінскага дваранскага дэпутацкага сходу (частка I, літары А–В)».

Змешчана 10 біяграм архівістаў Мінскага ДДС на літары А–В, складзеных на падставе фармулярных спісаў.

Яго ж: *«Нацыянальны гістарычны архіў Іспаніі як заходнееўрапейскі аналаг Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі».*

Разглядаецца гісторыя, структура і прынцыпы дзейнасці Нацыянальнага гістарычнага архіва Іспаніі.

Яго ж рэцэнзія на: Папко, В. М. Род Дзяконскіх і іх маёнткі на Брэстчыне ў XIX–XX стст. / В. М. Папко. — Брэст: Альтернатива, 2009. — 232 с., [12] л. фот.

У рэцэнзіі асвятляюцца асноўныя бакі і даецца ацэнка гісторыка-генеалагічнаму даследаванню В. М. Папко, якое прысвечана шляхецкаму роду Дзяконскіх герба «Кораб», што валодалі маёнткамі на Берасцейшчыне.

Яго ж рэцэнзія на: Чарняўскі, Ф. В. Ураднікі (пасады, тытулы) Менскага ваяводства XVI–XVIII стагоддзяў: (біяграф. даведнік) / Ф. В. Чарняўскі. Выпуск III: канюшыя, абозныя, крайчыя, мастаўнічыя і будаўнічыя. — Мінск: ТАА «Белпрынт», 2010.

Рэцэнзуецца трэці выпуск (другі па парадку выдання) біяграфічнага даведніка, прысвечанага біяграмам канюшых, абозных, крайчых, мастаўнічых і будаўнічых. Адзначаюцца станоўчыя бакі выдання і яго недахопы.

Разам з **Яцкевічам З. Л.** (гл. ніжэй) рэцэнзія на: Галенчанка, Г. Я. Невядомыя і малавядомыя помнікі духоўнай спадчыны і культурных сувязей Беларусі XV – сярэдзіны XVII ст. / Г. Я. Галенчанка. — Мінск: Беларуская навука, 2008. — 458 с.

Рэцэнзуецца і ануюецца выданне Г. Я. Галенчанкі, прысвечанае апісанням неведомых ці малаведомых помнікаў беларускай пісьмовай культуры XV – сярэдзіны XVII ст., адшуканых у архівасховішчах, музейных і бібліятэчных зборах Беларусі, Польшчы, Расіі, Літвы, Украіны, Латвіі. Адзначаецца важнасць і перспектыўнасць згаданага даследавання.

Разам з **Яцкевічам З. Л.** (гл. ніжэй) рэцэнзія на: Калечыц, І. Л. Дапаможныя гістарычныя дысцыпліны: вучэб.-метадыч. дапам. / І. Л. Калечыц. — 2-е выд. — Мінск: БДПУ, 2009. — 140 с.

У рэцэнзіі дэтальна разглядаюцца структура выдання, яго раздзелы. Звяртаецца ўвага на недахопы дапаможніка.

Чарнецкі Яўген, аспірант Украінскага навукова-даследчага інстытута архіўнай справы і дакументазнаўства.

«Паўлоўскія герба «Ляліва» з Навагрудскага ваяводства».

Даследуецца радавод шляхецкага роду Паўлоўскіх герба «Ляліва», прадстаўнікі якога пражывалі на тэрыторыі Віленскага і Віцебскага ваяводстваў. Асабліва пільная ўвага нададзена Паўлоўскім, што выводзілі сябе з Навагрудскага ваяводства і пражывалі на тэрыторыі Украіны.

Чарняўскі Фёдар Віктаравіч, гісторык.

«Да жыццянісу Тодара Валадковіча, пісара земскага менскага, у 1665–1688 гг.».

Даследуюцца факты біяграфіі, сямейна-роднасныя сувязі і маёмаснае становішча грамадска-палітычнага дзеяча, пісара земскага Тодара Валадковіча. На прыкладзе жыццядзейнасці адной асобы асвятляюцца працэсы сацыяльна-эканамічнага і палітычнага жыцця Рэчы Паспалітай XVII ст.

Шаланда Аляксей Іванавіч, кандыдат гістарычных навук, загадчык сектара геральдыкі і нумізматыкі аддзела спецыяльных гістарычных дысцыплін і інфармацыйна аналітычнай работы НАН РБ.

«Гербавая паланізацыя шляхты Гарадзенскага павета ВКЛ у другой палове XVI–першай палове XVII ст.».

На падставе матэрыялаў геральдыкі і сфрагістыкі даследуецца феномен гербавай паланізацыі шляхты Гарадзенскага павета, асвятляецца сутнасць гэтага працэсу і яго асноўныя шляхі.

Шумейка Міхаіл Фёдаравіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта БДУ.

«Белорусское общество архивистов: история и современность (К 20-летию создания Белорусского общества архивистов)».

Артыкул надрукаваны да 20-годдзя з дня стварэння Беларускага таварыства архівістаў. У ім разглядаюцца гісторыя і сучасны стан згаданага грамадскага аб'яднання, вызначаюцца яго асноўныя дасягненні і перспектывы.

Шупляк Галіна Уладзіміраўна, галоўны архівіст аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Архивный фонд Витебского учительского института в НИАБ».

На падставе матэрыялаў НГАБ даследуецца гісторыя Віцебскага настаўніцкага інстытута, адзначаецца ўзровень забяспечанасці яго фонду дакументамі на разнастайную тэматыку.

Яцкевіч Зміцер Лявонцьевіч, загадчык аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Малы гербоўнік Рагачоўскай шляхты».

Артыкул прадстаўляе сабой працяг публікацыі звестак па генеалогіі шляхты Рагачоўскай правінцыі. Змешчана інфармацыя пра 31 шляхецкі род, пазначаецца паходжанне родаў, называюцца іх прадстаўнікі, пададзены фамільныя сувязі, а таксама займаемыя пасады.